

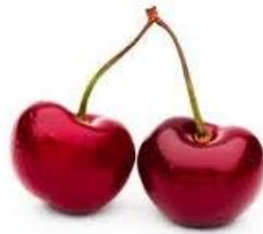
תרגיל מסכם בעברית

הבנה והבעה

אותיות השימוש, שם המספר ונטיית מילות היחס

מערכת הצורות

[כל הגזרות, ללא עיצורים גרוניים]

תרגיל ברוח הדובדב"ן:

דובדב"ן – דו גלים **ב**ערכים, ד וגלים **ב**עניין

רוח היוצרת חיבורים בין תחומי דעת שונים, מעודדת העשרה ועניין, ומחפשת משמעות וערך מוסף בתכנית הלימודים.

חובר על ידי שרון פישמן דודיק
מורה ללשון ורכזת פדגוגית בתיכון ברנקו וייס איתן

שכבה י"א תשע"ט
[נוצר בתשע"ח]

מדינת ישראל מציינת השנה 70 שנות קיום. בשנים אלו חלו תמורות רבות בכל תחומי החיים, הן במדינה והן בעולם.

- ❖ קראו את הטקסט שלפניכם העוסק בתקופת הצנע, בראשית ימי המדינה.
- ❖ הטו את המילים שבסוגריים בהתאם להקשר, ונקדו כהלכה את אותיות ובכ"ל במילים המודגשות.
- ❖ ענו על השאלות שאחריו.

ימי הצנע: המדינה, הנשים, האוכל וישראל הצעירה

מעובד מתוך אתר הספרייה הלאומית

כבר **במהלך** מלחמת העצמאות, באביב של שנת 1949 החליטה ממשלת ישראל בראשות דוד בן-גוריון להחיל משטר של צנע. עיקרו בשלב הראשון, היה קיצוב במוצרי המזון ובמצרכים בסיסיים, ולאחר מכן גם קיצוב במוצרי הלבשה והנעלה.

פסקה
א

המדינה הצעירה שעמדה לקראת סיום עימות הדמים הקשה עם שכנותיה, החליטה לפתוח את שערי העלייה שהיו חסומים בימי הבריטים ו**לקבל** המוני עולים, בעיקר פליטי שואה ויהודים מארצות ערב והאסלאם. רוב העולים באו ללא רכוש, והיה צורך לקיימם, לדאוג להם **למזון**, לביגוד, לפרנסה ו**למגורים** ולו ברמה המינימלית. צרכיה של המדינה היו אמתיים, וגם הקשיים הכלכליים שהיא עמדה (בפני) _____, בוודאי לאור המצב הכלכלי העולמי בעקבות מלחמת העולם השנייה. משטר של קיצוב הוחל בארץ ישראל גם בימי המלחמה, על ידי השלטונות הבריטיים, ו**בריטניה** שלאחר המלחמה הייתה נתונה במחסור. יחד עם זאת, למשטר הצנע במדינת ישראל הצעירה היה גם יסוד פוליטי ואידיאולוגי. הרצון לגבש את החברה, לגייס את האזרחים למטרה משותפת, וסדר היום הסוציאליסטי שקידם תפיסה בסיסית של שוויון, הסתפקות במועט והתרחקות מחומרנות, מילאו תפקיד מרכזי בעיצוב משטר הצנע ובהחלתו בשלב כה מוקדם בחיי המדינה.

פסקה
ב

כך נקבעו **מְכֻסֹּת** של מזון לנפש: מבוגרים, ילדים ותינוקות. המכסות היו צנועות מאוד, והאזרחים חויבו (לקבל) _____ לאחר שנרשמו אישית בחנויות מזון (מכולות וצרכניות) באזורי מגוריהם. פנקסים אישיים ו**תלושים** שימשו את הרשויות בהפעלת המשטר, והוטל פיקוח מטעם הממשלה הן על הספקים והחנויות והן על האזרחים. בתרבות הארץ-ישראלית, באוכלוסייה שהייתה ברובה המכריע ממוצא אירופי, התעצבה צורת חיים שבה ניהול הבית הוטל באורח כמעט בלעדי על כתפיה של האישה, הרעייה ואם הילדים. לאור זאת, עם החלת משטר הצנע, נפל הנטל על (כתפיים) _____ של הנשים.

פסקה
ג

קבלת המוצרים שהיו בקיצוב דרשה עמידה בתור במכולת או בצרכנייה, לא פעם במשך שעות יחד עם הילדים הקטנים. למחסור הממשי והחרף במצרכים חיוניים היו השלכות רבות: על האישה היה להיאבק כדי להשיג את מה שהגיע למשפחה לפי הוראות הממשלה; היה עליה להיאבק על איכות המוצרים, שעד מהרה החלה להידרדר, מה גם שהיו חנוונים שניסו למכור סחורה פגומה או שקיבלו מוצרי מזון שלא היו ראויים למאכל אדם; לאחר מכן בבית, היה על עקרת הבית לאלתר דרכים להפיק

פסקה
ד

מזון סביר, בריא, אכיל ומגוון במידת האפשר מהחומרים הדלים שהיא הצליחה להשיג; כמעט בשום בית לא היה מקרר ואפילו ארגזי קרח היו נדירים, כך שהמאבק על השגת מצרכי מזון היה יומיומי. אתגר מיוחד היה הצורך להשתמש בתחליפים: חצילים במקום בשר, אבקת ביצים במקום ביצים, מרגרינה מדוללת במקום חמאה ועוד, וכל זאת בתנאים של מחסור גם במוצרים שלא היו בקיצוב הרשמי.

תקופת הצנע יצרה תרבות מיוחדת סביב עולמה של עקרת הבית והתנאים החריגים שהיא נאלצה לתפקד (ב)____. העיתונים פרסמו מתכונים שעשו שימוש בתחליפים ובהקצבה הצנועה של חומרי יסוד. רבו העצות בתחום המטבח, ההיגיינה, וההסתפקות במועט בכל תחום, שהתפרסמו לטובת משקי הבית והנשים שצריכות היו לגוון את התפריט ולהזין היטב את הבעל היוצא לעבודה ואת הילדים שצריכים לגדול ולהיות בריאים.

פסקה
ה

בתוך תקופה קצרה, במהלך שנת 1950, חלה הידרדרות באיכות המוצרים והחלו להישמע מחאות מהציבור. גם כעת היה לנשים תפקיד מכריע. כמי שנאלצו להתמודד עם המציאות היומיומית הקשה והתובענית, וכמי שידעו ממקור ראשון של מצב הדברים לאשורם, היו הנשים לסוכנות של מחאה. הן העיתונות הארצית הכללית והן עיתונות הנשים נתנו להן מקום, גם במדורים המיוחדים וגם במדורי המכתבים למערכת. הן הלינו על המחסור, על הפגיעה בילדים, על הקושי לתפקד בתנאים של חולשה פיזית בגלל תזונה לקויה, על התורים הארוכים, על אי־הוודאות הכרונית באשר לסיכוי למצוא את המוצרים שאמורים להיות מסופקים בחנויות המזון, ואף החלו להשמיע את קולן נגד השחיתות והשוק השחור, הכול בחסות הפתיחות לכך מצד העיתונות.

פסקה
ו

ככל שמצב האזרחים הוחמר, תזונתית, בריאותית ומורלית, כך עלה ופרח השוק השחור. אם בשלב הראשון של החלת משטר הצנע הייתה היענות טובה מצד האזרחים שגילו הבנה לסיבות הלאומיות לצנע והתגייסו לשתף אֶתו פעולה, הרי שבהמשך היו הדברים פחות פשוטים. ההידרדרות באיכות המוצרים וב(זמינות)_____ העלתה מאוד את ערכם של המוצרים, והפיתוי לפנות לשוק השחור איחד בין מוכרים וקונים. סוחרים מכרו "מתחת לדלפק", אזרחים התפתו למכור מוצרים שקיבלו בהקצבה, וגורמים שונים ראו הזדמנות לעשות רווחים גדולים.

פסקה
ז

עקרות הבית ידעו שבשוק השחור אפשר לא פעם להשיג את מה שחסר בחנויות. בתחילה, עם ההתגייסות הלאומית והאידיאולוגית למשטר הצנע מתוך תפיסה שמדובר במאמץ של הקולקטיב, נרתעו האזרחים מלפנות לשוק השחור. עם התרופפות המשמעת ובגֵבֹר המצוקה הם עשו זאת במידה גוברת.

פסקה
ח

מצד הממשלה, התגובה הייתה הגברת הפיקוח, הן על הסוחרים והן על הקונים, שהיו ברוב המכריע של המקרים עקרות הבית, הנשים האחראיות על תזונת משפחתן. הפיקוח המוגבר היה פולשני. אזרחים נבדקו ברחוב ובאוטובוסים, ואפילו החלו ביקורים של פקחים שנכנסו לדירות הפרטיות. שוב קמה מחאה, ושוב היו אלו הנשים שהשמיעו את קולן. כוח מניע נוסף הן לצמיחת השוק השחור והן למחאה היה הידרדרות ברמת התזונה ובמצב הבריאות של רבים, בעיקר בקרב אוכלוסיית הילדים והתינוקות. הנשים לא יכלו לסבול את המצב, וכדי לספק מזון לילדיהן הן לא בחלו גם בפנייה לשוק השחור. יתרה מכך, כשהממשלה החילה קיצוב על מוצרי לבוש והנעלה, היא הוסיפה שמן למדורת המחאה.

פסקה
ט

הצנע השפיע מיד על העולים החדשים, ש(אמצעים) _____ היו דלים ושלא היו להם קשרים בארץ החדשה. תרבות הצנע עוצבה בשנים שבהן היה רוב עצום **לעולי** יהדות אירופה, והונחו הנחות תזונתיות ותרבותיות שלא תמיד תאמו את אורחות חייהם ואת תרבותם של העולים מארצות האסלאם. המוצרים לא תאמו את מטבחייהם, והדבר עודד היווצרותן של סטיגמות ביחס לעולים. מעבר לשוני התרבותי, בשני סוגי התרבויות לעתים קרובות, עולים ספגו ביקורת ואף חיצי לעג מצד הוותיקים, ובכלל זה גם בעיתונות, על מנהגייהם השונים שבלטו עוד יותר נוכח הקושי הנוסף שהוטל עליהם עם הצנע. בעוד הוותיקים למדו "להסתדר", והחלו לפנות לשוק השחור ו**לְעֵתִים** גם לעשות בו רווחים, היו העולים שבויים בידי מערכת הקיצוב והצנע. מדריכים **ומדריכות** מוותיקי היישוב שפעלו במעברות, בשכונות וביישובי העולים ניסו להתאים את המתכונים לטעמים של העולים, אך הן היו גם מקור להפצת דעות קדומות על העולים.

פסקה
י

משטר הצנע, שהתמיד שנים אחדות, עד אמצע שנות ה-50, היה כורח כלכלי וסייע לקלוט את העלייה ההמונית, הגם שעם הזמן היא הפכה סלקטיבית מפאת מגבלות המשק. השנים הללו החלו בגיבושו של קולקטיב שוויוני במידה משמעותית, אך בהמשך הביאו למחאה וגם גבו מחיר פוליטי משמעותי ממפלגת השלטון מפא"י.

פסקה
יא

החברה הישראלית עמדה במבחן הדמוקרטי, הכלכלי ופיזי, אך נותרו בה צלקות הניכרות עד ימינו. יחד עם זאת, תקופת הצנע, הרחוקה מאתנו כיום מרחק של שישים שנה, גם הותירה זיכרון פולקלורי משמעותי: מתכוני החצילים, ובכללם "חצילים בטעם כבד קצוץ", סיפורים על אבקת ביצים, על פְּרִימוסים וסירי אלומיניום, ו**שורה** של מתכונים, חלקם משונים, חלקם זכורים בחיך. כך או אחרת, בכל הנוגע למרכזיותה של האישה בבית, בעיתונות ובמאבק הקיום היומיומי, בדאגה לילדים ובמחאה בפני השלטון, תיזכר תקופת הצנע **כתקופה** חשובה בגיבוש החברה הישראלית המודרנית.

פסקה
יב

שאלות הבנה והבעה

1. מאמר זה מתאר תקופה בהיסטוריה של מדינת ישראל הצעירה, יחד עם זאת הוא מציף נושאים רבים הרלוונטיים גם לחיינו כיום, כגון: ערכים של צניעות לעומת תרבות השפע והצריכה, השפעתם של אזרחים בכלל ונשים בפרט על סדר היום הציבורי, מעורבות האזרח בחיי המדינה והקרבה אישית למען השגת מטרה לאומית, ניצול של תקופת משבר כדי לפתח תת-תרבות שאינה חוקית או מוסרית, יצירתיות המוח האנושי בעיקר בעתות של מחסור או של מצוקה, הבדלים בין בני אדם על רקע תרבותי, גיבוש החברה הישראלית כתהליך הנמשך כל הזמן.

בחרו בשלושה נושאים מתוך הרשימה שלעיל. הסבירו כיצד הם באים לידי ביטוי במאמר, והביעו את דעתכם באופן חופשי אך מנומק על כל נושא.

הנושא: _____

הסבר: _____

התייחסות אישית: _____

הנושא: _____

הסבר: _____

התייחסות אישית: _____

הנושא: _____

הסבר: _____

התייחסות אישית: _____

2. לפניכם מספר כרזות ותמונות מתקופת הצנע.

בחרו ב-2-3 כרזות, וציינו לאיזו פסקה במאמר ניתן לשייך אותן. הסבירו בחירתכם.

מנות מזון נוספות למשפחות המגויסים

החל מ- 28.3 עד 10.4.49

1. סוכר גביש	200 גרם	200 גרם	200 גרם	200 גרם	200 גרם
2. שמן	200 גרם	200 גרם	200 גרם	200 גרם	200 גרם
3. מרגרינה	200 גרם	200 גרם	200 גרם	200 גרם	200 גרם
4. קמח לבן	200 גרם	200 גרם	200 גרם	200 גרם	200 גרם
5. פירות יבשים	200 גרם	200 גרם	200 גרם	200 גרם	200 גרם
6. גבינה רזה	200 גרם	200 גרם	200 גרם	200 גרם	200 גרם
7. ריבת צאלה	200 גרם	200 גרם	200 גרם	200 גרם	200 גרם
8. בשר כשר	200 גרם	200 גרם	200 גרם	200 גרם	200 גרם

כל משפחה רשאית למנות את המוצרים הרצויים לה - אך חובה לקנות הכל

משרד המזון
אגף משפחת הדין
המפקח על האספקה

ועדת המצב שע"י ועד הסהקה העברית בחיפה המחלקה הכלכלית

ועדת המצב עומדת להוציא בחודש מאי 1948

כרטיסי מזון חדשים

החלט על הרשמת חדשה של הצרכנים בחיפה רבתה כל צרכן רשאי כעת לבחור את החנוני אליו ירצה להיות ששור בקניות מצרכי מבלת הנמצאים תחת פקוח. לשם כך חוקקו לכל החנונים בחיפה טפסים מיוחדים שעל כל צרכן למלא ולחתום עליהם.

ההרשמה תמשך החל מ-4.5.48 עד 12.5.48 ועד בכלל.
הצבור מתבקש למלא בקפדנות את המופס הנ"ל ולהחזירו לחנוני המתאים עד לתאריך 12.5.48.

כרטיסי מזון וחילופי אך ורק לצרכנים אשר מלאו והחזירו את טופס ההרשמה לחנוני עד לתאריך 12.5.48. יתן טעם ונכח ע"י ועד ההלה תנתי - המחלקה הכלכלית

מדינת ישראל הפקוח על המזונות

מנות קצובות יולי 1948

סוכר לבן
700 גרם למבית, המבית - 80 גרם למנה
2000 גרם לילד, המבית - 80 גרם לילד
לר קטנים קטן כרטיס המבית או חילופי 100 גרם לילד
זקנים קטן לר חילופי 100 גרם למבית

קמח לבן
המבית 1000 גרם למבית 100 גרם לילד
המבית 1000 גרם למבית 100 גרם לילד
לר קטנים קטן כרטיס המבית או חילופי 100 גרם לילד

מרגרינה
400 גרם למבית או חילופי 100 גרם לילד
לר קטנים קטן כרטיס המבית או חילופי 100 גרם לילד

שמן זית
700 גרם למבית
לר קטנים קטן כרטיס המבית או חילופי 100 גרם לילד

גבינה אמסטרדל
100 גרם למבית או חילופי 100 גרם לילד
לר קטנים קטן כרטיס המבית או חילופי 100 גרם לילד

בשר כשר
200 גרם למבית או חילופי 100 גרם לילד
לר קטנים קטן כרטיס המבית או חילופי 100 גרם לילד

במסגרת כרטיסי המבית כולל כרטיס המבית או חילופי 100 גרם לילד

דרוש מנות המזון הקצובות שמור על חלוקתן הצודקת!

מדינת ישראל • משרד האספקה והקצוב

דורה ארמיל - דארה הסורן והתחמית

ג מן 18 - סארק

פנקס תלושים 509643

דפטר האקונומית

שם הצרכן: פאולטת י מלח
שם החנוני: פאולטת י מלח
שם היצוא בלתי ריק: פאולטת י מלח
שם המצרכ (כרטיסית ומסור): פאולטת י מלח
רמ המצרכ (ק לטמה הארמית): פאולטת י מלח

מס' פנקס ההורי או סוכר הרטום: 184391
רמ דפטר הפורה או רמל הקסיל: 785082

תחמת המשרד המוציא
מאת הדארה המסורה

נקודות מוצר את מיוזג - 800 נקודות

הקצבו לך למשך חודש - קצוב את מיוזג לפיהן בזהירות

להגנת הצרכן

עקרת הביתו אזרחו! אס יורסו מסך יותר מן המסור הרסמי - אס יציעו לך מסורה בלי נסוחות - אס יסרכו למסור לך המסורה המבטיחה לך - אס תנתן לך המסורה בתנאי סוכיה מן מסר שיאיר לך לך

קח לדעתה הקצבה המשותפת כשיתן עם ארצנו! מושגים להגנת הצרכן - מלונדו מפנל מסור מיל - ונאז!

כתובות לשכות התלונות בתל-אביב

1. שוק בל	9. בית ריצה
2. שוק כרמל	10. רחוב הבסקן 3
3. שוק עליה	11. שדור רוטשילד 36
4. שוק שמירא	12. יסר
5. שוק התסה	13. מסערת חילים
6. שוק הרצל	14. מסערת ריצה
7. נבעת עליה	15. רמת יצחק
8. שוק שלוש	16. חילוק

לא ישוב הקיצוב! לא יחזור התור!

המסדרות הציונים הכלליים מפלגת המרכז

חסל את השוק השחור ולא יחסל הוא אותך!

מזון להמונים! מאסר לסכסכים הגדולים!

סוגרים המוני המס!

עם המסדרות הציונים הכלליים מפלגת המרכז

סבל זה אינו הכרחי כלל וכלל!

הגדרת מנות המזון ויתר המוצרים החיוניים המסל אשער מאסר כבדים על המסדרות הגדולות למסר ועוד נברית שנוכחות יחידות נבחרות בנות המסדר עיתונות ועד המועדים וארצנו הנשנים מוגדרות להשגים לועדות סוכות רשית מבקרת ושופטת

המפלגה הקומוניסטית הישראלית

2. בפסקה י' מתוארת מציאות של תרבויות שונות בתהליך היווצרותה של החברה הישראלית.
א. הסבירו את המושג "כור היתוך" בהקשר הזה. תוכלו להיעזר במרשתת.

ב. לפניכם התייחסות למושגים "ריבוי תרבותיות" לעומת "רב תרבותיות" מתוך מאמרה של ד"ר ארנה שמר (אשר בחלקו נשען על סקירה תיאורטית) שפורסם ביולי 2009 בכתב העת "עט השדה".

ביטויה המרכזי של חברה מרובת תרבויות הוא השונות, דהיינו הקיום לצד ריבוי אורחות חיים. חיים בדרך זו רוויים במתח דיאלקטי - בין הנטייה לנוחות שמאפשר הדומה והמוכר, לבין חוסר הנוחות שיוצר הלא מוכר, הלא ידוע ולעתים אף הלא מקובל. מתח זה נובע גם מהשאיפה האוניברסלית ליציבות ונדאות מול האילוץ להתמודד עם השוני וההשתנות או לפחות להיפתח אליהם. מתחים אלה עלולים ליצור בלבול, שיבוש וחוסר ביטחון המתבטאים ברתיעה, התנגדות או הסתגרות. תגובות הפוכות יכולות להיות למשל פתיחות, התעניינות וקבלה.

רב-תרבותיות אינה שואפת לאחידות אך היא שואפת לאחדות מתוך ייחודיות - לחברה המכירה במשותף ובשונה ושכוחה לקיים דיאלוגים גם על אזורי הקונפליקט שבה. השתתפות של כל התרבויות בעיצוב המרחב הציבורי המשותף היא פעילות מתבקשת בחברה רב-תרבותית.

חישובו על ההבדל הסמנטי (במשמעות) בין המונח "חברה רב-תרבותית" לבין המונח "חברה מרובת תרבויות". קיבעו, לדעתכם, איזה מונח מתאים יותר לתיאור המציאות בראשית שנות המדינה, ואיזה מונח מתאים יותר לתיאור המציאות של החברה הישראלית כיום. נמקו את קביעותיכם.

מנהיגות נשים

4. במאמר מודגשת השפעת הנשים על מציאות החיים של אותה תקופה ועל **מנהיגות נשית**, לאו דווקא על פי קריטריונים צפויים כמו כריזמה, עמידה מול קהל וכדומה, אלא על פי קריטריונים של עשייה יומיומית, עשייה נטולת תהילה ופרסום.

א. נסו להגדיר בקצרה "מנהיגות", או ציינו לפחות שלוש תכונות המאפיינות, לדעתכם, מנהיג.

נמקו בקצרה כל תכונה שצינתם.

מנהיגות היא _____

תכונות של מנהיג: (1) _____

(2) _____

(3) _____

ב. לפניכם טקסט העוסק בכוח נשי בעולם העסקי. קראו אותו וענו על השאלות שאחריו.

כוח נשי: חברות מגיעות לתוצאות טובות יותר כשנשים מובילות אותן

<http://www.forbes.co.il> דליה נאור מרוז 27/07/2017

- 1 "חברה בעלת שוויון מגדרי תהיה חברה שבה המילה 'מגדרי' איננה קיימת, חברה שבה כל האנשים פשוט יכולים להיות עצמם" (גלוריה סטיינהם)
בשנים האחרונות חלה התקדמות בתחום ההעצמה הנשית במקומות העבודה. ישנן מדינות שאף קבעו חוקים ותקנות כדי לתמוך בכך. אך למרות ההתפתחויות הללו, ברוב הארגונים מספר הנשים, בעיקר בעמדות ניהוליות, אינו שווה למספר הגברים. החדשות הטובות הן כי הנושא זוכה לתשומת לב הולכת וגדלה.
- 5 מחקרים רבים מראים כי תהליכי קבלת החלטות ופתרון בעיות על ידי קבוצה מגוונת מגדרית מביאים לתוצאות טובות יותר מכאלה שמתקבלים בקבוצה הומוגנית. רמת "האינטליגנציה הקולקטיבית", כלומר היכולת לקבל יחד החלטות מוצלחות, אינה נגזרת מרמת האינטליגנציה האישית של כל חבר בקבוצה או מרמת האינטליגנציה הממוצעת של חברי הקבוצה, אלא מנוכחותן של נשים בקבוצה. להשפעה החיובית של גיוון מגדרי על דירקטוריונים (הגברת הניטור והמעקב ומגוון רחב יותר של כישורים וידע) יש פוטנציאל להגדיל את הרווחיות באמצעות מניעת הפסדים או תמיכה בתהליך חשיבה אסטרטגית מסודר.
- 10 מחקרים רבים אשר בדקו עשרות אלפי חברות ברחבי העולם הוכיחו כי קיים מתאם גבוה מאוד בין ייצוג נשי בעמדות מפתח לבין רווחיות.
- 15 גם האו"ם התייחס לאורך השנים לתחום מהפך הרחב שהוצג לעיל. המזכ"ל הקודם, קופי אנאן ציין: "שוויון מגדרי הוא יותר מיעד זה לבדו. זהו תנאי מקדים לעמידה באתגרים של צמצום העוני, קידום פיתוח בר קיימא ובניית אחריות תאגידית נבונה". ב-2015 הכריז הארגון על 17 יעדי פיתוח קיימות גלובאליים ל-15 השנים הבאות. היעד החמישי הוא שוויון מגדרי והעצמת נשים ובנות.
- 20 במדינות אירופה קיים ייצוג נשי גבוה בדירקטוריונים. בישראל הנתונים אינם מרשימים במיוחד, וכיום נשים בדירקטוריונים של חברות ציבוריות מהוות 18%, על פי מחקר של המחלקה הכלכלית

25 של רשות ניירות ערך. רק בשבע חברות מכהנות בדירקטוריון יותר משלוש נשים, וב-11 חברות בלבד ייצוג הנשים בדירקטוריון הוא בשיעור של 50% ומעלה. רק ב-3% מהחברות יו"ר הדירקטוריון היא אישה, כשברוב המקרים הדבר נובע מהיותן בעלות שליטה או ממשפחת השליטה. בעולם חל שינוי בעולם ביחס לייצוג נשי בדרגי ביניים ובהנהלה בכירה, והנושא תופס תאוצה, ובארץ חל שיפור הדרגתי ואיטי, ויש לאן לשאוף.

צמצום הפער המגדרי יתרחש, אך אינני סבורה כי הדור של ימינו יזכה לראות שוויון מגדרי בהנהלות ובדירקטוריונים של חברות ציבוריות. חברות לא צריכות לחשוב על כך כעל עניין פמיניסטי – הן צריכות לעשות את הדבר הנכון כדי למקסם את השורה התחתונה ולהיטיב עם בעלי העניין.

שאלות:

(1) כיצד, לדעתכם, מתקשר המאמר על תקופת הצנע לטקסט על שוויון מגדרי בעולם העסקי?

(2) הטקסט פותח בציטוט. הסבירו אותו, והביעו את דעתכם עליו.

(3) א. בשורות 17-18 מובאים דבריו של מזכ"ל האו"ם לשעבר, קופי אנאן. הסבירו את דבריו.

ב. בשורה 19 כתוב " היעד החמישי הוא שוויון מגדרי והעצמת נשים ובנות". מדוע הוצב יעד זה בחלק העליון של סדר העדיפויות הבין-לאומי?

(4) בשורה 20 כתוב: " במדינות אירופה קיים ייצוג נשי גבוה בדירקטוריונים. בישראל הנתונים אינם מרשימים במיוחד". איזו מילת קישור מתאימה לחבר בין שני המשפטים? נמקו.

(5) ניתן לחלק את הפסקה אחרונה לשני חלקים. האם אתם מסכימים עם הנאמר בכל חלק, ומדוע?

חלק א: צמצום הפער המגדרי יתרחש, אך אינני סבורה כי הדור של ימינו יזכה לראות שוויון מגדרי בהנהלות ובדירקטוריונים של חברות ציבוריות.

חלק ב: חברות לא צריכות לחשוב על כך כעל עניין פמיניסטי - הן צריכות לעשות את הדבר הנכון כדי למקסם את השורה התחתונה ולהיטיב עם בעלי העניין.

- (6) 1. המירו את המספרים שבטקסט "כוח נשי" למילים. נקדו ניקוד מבחן.
2. בחרו בנתון מספרי אחד שהותיר **בכם רושם**, ונמקו את בחירתכם.

מערכת הצורות: מערכת הפועל ומערכת השם

1. במאמר הראשון מופיעה המילה "מעִבְרָה".

מהו השורש של מילה זו? _____
כיצד הוא מתקשר למשמעות המילה? התייחסו בתשובתכם הן למשמעות השורש והן למשמעות המשקל.

2. לפניכם רשימת שמות מהמאמר הראשון.

הקיפו את שמות הפעולה בלבד, וציינו לאיזה בניין שייך כל שם פעולה.

קצוב, הלְבָּשָׁה, עֲמוֹת, מְמַשְׁלָה, מְגוּרִים, הַסְתַּפְּקוֹת, עֲמִידָה,

לְגִיס, הַדְרָדְרוֹת, מְקוֹם, תְּזוֹנָה, שׁוּיוֹן, בְּקָרָת.

3. במאמר הראשון מופיעות המילים: **אָבִיב, בְּרִיא, סְבִיר, אָכִיל**

- א. מהו המשקל המשותף לארבע המילים? _____
ב. איזו מילה שייכת לגזרת השלמים? _____

למשקל זה יש מספר משמעויות.

ג. התאימו בין המשמעויות שלהלן לבין המילים, והוסיפו לכל משמעות דוגמה נוספת מאותו משקל ובאותה משמעות.

המשמעויות: פעולה בכוח (ניתן ל...), עונת שנה או פעולה חקלאית, שם תואר.

המילה	משמעות	דוגמה נוספת
אָבִיב		
בְּרִיא		
סְבִיר		
אָכִיל		

א. במאמר הראשון מופיעה המילה "מְכַסֵּת" בהקשר של מְכַסֵּת מזון.

מהי צורת היחיד של מילה זו? הקיפו את התשובה הנכונה:

ב. מְכַסֵּת ב. מְכַסֵּה ג. מְכַסֵּה ד. מְכַסֵּה

4. לפניכם פעלים מן המאמרים בבניין קל. מיינו אותם לפי משמעותם (פעיל או סביל), ותנו לכל קבוצה כותרת שתעיד על התבנית שלהם.

נְתוּנָה, לְפָתַח, צְנוּעוֹת, פְּגוּמָה, צָמָא, לְקוּיָה, עָלָה, רָאוּ, פְּשׁוּטִים, בְּחָלוּ,
זְכוּרִים, חֲשׁוּבָה, נָפַל, שְׁבוּיִים, חֲסוּמִים, יְכוּלִים, רָעַב.

5. המאמר הראשון עוסק בתקופת ה"צִנְעֵ".

- א. כתבו שתי מילים מאותו השורש של מילה זו: _____
- ב. ציינו כיצד מתקשרת משמעות מילה זו לערך "צניעות":

ג. כתבו חמש מילים (ניתן להיעזר במאמר) מהשדה הסמנטי של "צִנְעֵ":

6. לפניכם משפט ובו שתי מילים מודגשות:

בזכות נֹכְחוֹתָן של נשים בחברות עסקיות, נֹכְחָנוּ לגלות כי הרווחיות של החברות עלתה.

- א. מהו השורש של המילה הראשונה? _____
- ב. מהו השורש של המילה השנייה? _____
- ג. כתבו לכל אחת מן המילים שם פועל או שם פעולה מתאים: _____

ד. המירו את המילה הראשונה לפועל באותו הזמן ובאותו הגוף כמו של הפועל השני: _____

7. לפניכם רשימת שמות מהמאמרים. השלימו את הטבלה.

שם	דרך תצורה	משמעות המשקל או משמעות הסיומת	שונות
פְּקָחִים			שם נוסף מאותו משקל ובאותה משמעות:
מְשָׁטָר			שם נוסף מאותו שורש ובמשמעות שונה:
מְזוּן			גזרה:
הִנְעָלָה			פועל מאותו שורש בבניין אחר:
מְגִדָּר			מילה נוספת מאותו שורש:
מְחַקְרִים			שם פעולה מאותו שורש:
כְּלָפְלִי			שם פועל מאותו שורש:
אֵינְטֵלִיגֵנְצְיָה			
נְטוּר			שם הפועל מאותו בניין:
פּוֹטְנִצְיָאָל			
מְדַרְיָכִים			שם הפעולה:
מְכַתְּבִים			פועל מאותו שורש:
פְּלִיטִים			שם פועל מאותו שורש בבניין נפעל:
מְגוּרִים			פועל מאותו שורש:
מְטָרָה			הידעתם? שורש המילה הוא נ-ט-ר

8. בכל שורה הקיפו את המילה היוצאת דופן מבחינת גזרה:

(1) א. לְהַחְלִיט	ב. עֲלֶיָה	ג. תְּפִיסָה	ד. סְפָקִים
(2) א. פְּרָנְסָה	ב. מְטָרָה	ג. הַגִּיעַ	ד. לְהַקִּיף
(3) א. מְקַדֵּם	ב. הַתְרַחֲקוּת	ג. נְרַשְׁמוּ	ד. מְדִינָה
(4) א. נְסוּ	ב. מְחַאָּה	ג. מוּצָר	ד. לְגִלוֹת
(5) א. תְּלוּשִׁים	ב. פְּרָסְמוּ	ג. נְרַתְעִים	ד. הַשְּׁלָכוֹת
(6) א. לְהַשְׁתַּמֵּשׁ	ב. הַזְדַּמְנוֹת	ג. הַסְתַּפְּקוֹת	ד. מְדוֹר
(7) א. מְצַב	ב. הִבְנָה	ג. מְצוּקָה	ד. תְּגוּבָה
(8) א. הַפְּצָה	ב. תְּאוּצָה	ג. קָשִׁי	ד. הַתְעוֹרָר

10. א. לפניכם שמות פועל ופעלים מן המאמרים. השלימו את הטבלה.

שם פעולה	בניין	שורש וגזרה	פועל / שם פועל
			לְהַחִיל
			לְגַבֵּשׁ
			מְבַהֵק
			הִטֵּל
			הִתְעַצְבָּה
			לְהַשִּׁיג
			לְהַדְרִיךְ
			לְהַפִּיק
			לְתַפְקֵד
			מְדַלֵּת
			רָבוּ
			לְהִזְיוֹן
			הִלִּינוּ
			אִפְשֵׁר
			נִרְתְּעוּ
			הִנִּיחַ
			נֹכַח
			נִכְרוֹת
			הוֹתִירָה
			מְכַלָּה
			לְהִיטִיב
			דָּלִים

ג. העתיקו מן הטבלה שלעיל שתי מילים בעלות קונוטציה שלילית: _____

11. בכל שורה הקיפו את המילה היוצאת דופן מבחינת דרך התצורה:

- א. עֲצָמָוִת ב. מְגוֹן ג. עִתּוֹנוֹת ד. רָאוֹן
 א. חֲסוֹת ב. נְדָאוֹת ג. פְּגִיעָה ד. פְּתוּי
 א. מְגַבֵּר ב. מְדַרְיָךְ ג. מְגַבְּלוֹת ד. זְמִינּוֹת

12. לפניכם ארבע מילים: א. פולשני ב. סלקטיבי ג. דמוקרטי ד. קולקטיבי

מהי דרך התצורה המשותפת למילים אלו? _____

מהי המשמעות המשותפת למילים אלו? _____

במה נבדלת המילה הראשונה משאר המילים? _____

13. במאמר הראשון בפסקה ד מופיע שם הפועל **לְאַלְתֵּר**. ציינו מהו השורש של מילה זו,

והסבירו את דרך היווצרותו.

14. (א) במאמר השני בשורה האחרונה מופיעה המילה **לְמַקְסֵם**: "...צריכות לעשות את הדבר

הנכון כדי למקסם את השורה התחתונה ולהיטיב עם בעלי העניין".

- ציינו מהו השורש של הפועל **לְמַקְסֵם**, והסבירו את דרך היווצרותו:

(ב) במאמר הראשון מופיעה פעמים רבות המילה "**שוק**" בהקשר של "שוק שחור" (מסחר שאינו חוקי).

ציינו איזה פועל נוצר מהשם "**שוק**" וכיצד נקרא תהליך זה.

15. במאמר הראשון בפסקה י' מופיע הצירוף "**חֲצִי לעג**".

א. הסבירו את הצירוף הזה בהקשרו.

איזה אמצעי לשוני – רטורי בא לידי ביטוי בצירוף הזה? _____

ב. היעזרו בניקוד המילה הראשונה בצירוף, וציינו את השורש שלה. _____

16. אמצו מילה – מתוך אתר האקדמיה ללשון העברית

בפסקה ה' במאמר הראשון מצוין כי הנשים למדו "לגוון את התפריט", והמאמר השני מתייחס ל"גיוון מגדרי" בחברות עסקיות.

כיצד אתם נוהגים להגות את המילה "גוון"?

הקיפו את התשובה הנכונה¹: א. גָּוֶן (GAVAN) ב. גָּוֶן (GAVEN)

לפניכם חידוש מילה מתוך אתר האקדמיה ללשון העברית בהקשר זה:

הָגוֹן (וריאציה)

הגוון הוא מעין העתק של דבר השונה במקצת מן המקור, במכוון או שלא במכוון, למשל במוזיקה: שינוי – במקצב, בנעימה, בהרמוניה ועוד – של נושא מוזיקלי חוזר.

המילה הָגוֹן דומה בצורתה למילה הַבְּדֵל, והיא גזורה מן המילה גָּוֶן (כך צורתה התקנית, על דרך עֵל, מְוֹת; בציבור רווחת ההגייה גָּוֶן). גוון, ככל הנראה מילה פרסית במקורה, הגיעה אל העברית מן הארמית של התלמוד. ממנה גם הביטוי 'כגון'.

מן השורש גו"נ התחדשו בעברית בת ימינו גוון, הַתְּגוֹנוֹת, מְגוֹן, גוֹנִית (ניואנס), גוֹנוֹן, ועכשיו גם הָגוֹן.

הבחנה בין מילים דומות:

☒ ציינו את השורש של כל מילה.

- (1) חברי הממשלה **מְגַנִּים** את הפיגוע. _____
- (2) חברי הממשלה **מְגַנִּים** על מצע מפלגתם. _____
- (3) החדר ה**מְמַגֵּן** שופץ לאחרונה. _____
- (4) **מְגוֹן** הדעות חשוב לדמוקרטיה. _____
- (5) העיריות **מְגַנְנוֹת** את הכניסה לעיר לקראת יום העצמאות. _____
- (6) האימהות בטבע **מְגוֹנְנוֹת** על צאצאיהן. _____

עבודה נעימה ומועילה! ☺

¹ אולי תתפלאו לגלות כי יש להגותה לפי תשובה ב' ובהטעמה מלעילית.

שאלות עמ"ר – שימו לב לכך שאתם נותנים את הדעת לשלושה מרכיבים: תוכן (רלוונטי, ראוי, קשור לשאלה, משקף חשיבה), מבנה (מתייחסים לכל רכיבי המטלה, מנמקים את דעתכם באופן מעמיק) ומבע (ניסוח, אוצר מילים, משלב לשוני, תקינות, פיסוק וכד').

מערכת הצורות: מערכת הפועל ומערכת השם

1. שורש ע-ב-ר. משקל מקטלה המציין מקומות וכן השורש ע-ב-ר משקפים את משמעות המילה והיא מקום מעבר ששימש את העולים שעלו לארץ מביתם ועד לבית קבע בארץ.
2. קצוב - פיעל, הלפשה - הפעיל, עמות - פיעל, הסתפקות - התפעל, עמידה - קל, הדרדרות - התפעל, בקרת - פיעל
3. קטיל. יוצאת דופן: בריא – נל"א

המילה	משמעות	דוגמה נוספת
אָבִיב	עונת שנה או פעולה חקלאית	מסיק, גדיד, קטיף, בציר,
בְּרִיא	שם תואר	זהיר, מהיר,
סָבִיר	שם תואר	
אָכִיל	פעולה בכוח (ניתן ל....)	שביר, כביס, קריא

4. ג. מקסה
5. פעול – סביל: נתונה, צנועות, פגומה, לקויה, פשוטים, זכורים, חשובה, שבויים, חסומים. פעל – פעיל: לפתוח, עלה, ראו, בחלו, נפל. פעל – מצבים: צמא, רעב. פעל – יכול
6. * מילים מאותו השורש של מילה זו: צניעות, צנוע, להצניע, מוצנע
 * כיצד מתקשרת...: בתקופת הצנע נאלצו להסתפק במועט מבחינת מזון, אנשים נאלצו להתנהל בצניעות – בפשטות, בענווה, ללא ראוותנות מבחינת האוכל והמזון מפני שלא היה שפע.
 * שדה סמנטי של "צנע": מטבח, פנקסי מזון, מכסות מזון, מוצרי יסוד, תחליפי מזון, תפריט, שוק שחור, סוחרים, משטר של קיצוב, מחסור, הקצבה, תזונה לקויה, מאמץ קולקטיבי, פיקוח, שוני תרבותי, כורח כלכלי, זיכרון פולקלורי, גיבוש החברה הישראלית.
7. נוכחותן – שורש נכ"ח. שם פועל: לנכוח. נוכחנו – שורש יכ"ח. שם פועל: להיווכח. שם פעולה: היווכחות. המרת הפועל הראשון: נכחנו.

8.

שם	דרך תצורה	משמעות המשקל/ הסיומת	שונות
פְּחָיִים	שורש ומשקל	בעלי מקצוע	טיס, דור, ספר, נגר, חיט, שדר,
מְשַׁטָּר	שורש ומשקל	מקומות	משטרה, שוטר
מְזוּן	שורש ומשקל		נעו"י
הִנְעֵלָה	שורש ומשקל	שם פעולה של בניין הפעיל	נעלתי
מְגִדָּר	שורש ומשקל		גדר, הגדיר
מְחַקְרִים	שורש ומשקל		חקירה
פְּלַפְלִי	בסיס וצורן סופי	שם תואר	לכלכל
אִינְטֵלִיגֵנְצִיָּה	שאילה מלעז		
נְטוּר	שורש ומשקל	שם פעולה של בניין פיעל	לנטר
פּוֹטְנְצִיָּאל	שאילה מלעז		
מְדַרְיָכִים	שורש ומשקל	בעלי מקצוע	הדרכה
מְכַתְּבִים	שורש ומשקל		לכתוב, להכתוב, להתכתב
פְּלִיטִים	שורש ומשקל	שם תואר	להיפלט
מְגוּרִים	שורש ומשקל		לגור, להתגורר
מְטָרָה	שורש ומשקל		שורש נ-ט-ר

9. המילה היוצאת דופן מבחינת גזרה :

א. להחליט	ב. עלילה	ג. תפיסה	ד. ספקים
א. פרנסה	ב. מטרה	ג. הגיע	ד. להקיף
א. מקדם	ב. התרחקות	ג. נרשמו	ד. מדינה
א. נסו	ב. מחאה	ג. מוצר	ד. לגלות
א. תלושים	ב. פרסמו	ג. נרתעים	ד. השלכות
א. להשתמש	ב. הזדמנות	ג. הסתפקות	ד. מדור
א. מצב	ב. הבנה	ג. מצוקה	ד. תגובה
א. הפצה	ב. תאוצה	ג. קשי	ד. התעורר

9. השלימו את הטבלה

שם פעולה	בניין	שורש	פועל
החלה	הפעיל	חול	להחיל
גיבוש	פיעל	גבש	לגבש
	הופעל	בהק	מבהק
	הופעל	נטל	הטל
התעצבות	התפעל	עצב	התעצב
השגה	הפעיל	נשג	להשיג
הדרדרות	התפעל	דרדר	להדרדר
הפקה	הפעיל	פוק	להפיק
תפקוד	פיעל	תפקד	לתפקד
	פועל	דלל	מדללת
ריב	קל	ריב	רבו
הזנה	הפעיל	זונ	להזין
הלנה	הפעיל	לונ	הלינו
אפשר	פיעל	אפשר	אפשר
הרתעות	נפעל	רתע	נרתעו
הנחה	הפעיל	נוח	הניח
הנכחות	נפעל	יכח	נוכח
	נפעל	נכר	נכרות
הותרה	הפעיל	יתר	הותיר
	פיעל	כליה	מכלה
	הפעיל	יטב	להיטיב
	קל	דלל	דלים

מילים בעלות קונוטציה שלילית: להדרדר, רבו, נרתעו, מכלה

10. המילה היוצאת דופן מבחינת דרך התצורה :

א. עצמאות	ב. מגון	ג. עיתונות	ד. ראשון
א. חסות	ב. נדאות	ג. פגיעה	ד. פתוי
א. מגבר	ב. מדריך	ג. מגבלות	ד. זמינות

11. דרך התצורה המשותפת - בסיס וצורן סופי (כי במשמעות של שם תואר)

במה נבדלת המילה הראשונה משאר המילים? הבסיס שלה עברי, ואילו של השאר – לועזי.

13. שם הפועל לאלתר. השורש א-ל-ת-ר הוא גזור שם, והוא נוצר מהלחם הבסיסים: אלתר = אל+אתר.

14. המילה למקסם: השורש מ-ק-ס-מ הוא שורש גזור שם, והוא נוצר מהמילה הלועזית מקסימום. פועל מהשם "שוק" - לשווק, שיווק. שורש גזור שם.

15. "עולים ספגו ביקורת ואף חיצי לעג מצד הוותיקים" (פסקה י'). זוהי מטפורה הממחישה את הפגיעות ה"ממוקדות" והפוצעות שספגו העולים מצד הוותיקים בלעג (מילים, מבטים, כינויים...).

האמצעי הלשוני הוא מטפורה. השורש הוא חצ"צ.

16. (1) גנייה (2) גננ (3) מגנ (4) גונ (5) גננ (6) גננ